

УДК 373.29:159.922.72

DOI 10.31494/2412-9208-2019-1-2-71-79

THEORETICAL ASPECTS OF FORMATION OF BEHAVIORAL COMPONENT OF SENIOR PRESCHOOLER'S READINESS TO STUDY AT SCHOOL

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ПОВЕДІНКОВОГО КОМПОНЕНТА ГОТОВНОСТІ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНИКА ДО НАВЧАННЯ В ШКОЛІ

ANGELIKA KURCHATOVA,

PhD, associate professor

АНЖЕЛІКА КУРЧАТОВА,

доктор філософії в галузі освіти,
доцент

<https://orcid.org/0000-0002-5498-9323>

kurchat67@gmail.com

V.O. Sukhomlynskyi National
University of Mykolaiv

Миколаївський національний
університет імені

В. О. Сухомлинського

✉ 24 Nikolska St.,

Mykolaiv, 54030 Ukraine

✉ м. Миколаїв, Україна

вул. Нікольська, 24, м. Миколаїв,
Україна, 54030

Original manuscript received: July 17, 2019

Revised manuscript accepted: September 12, 2019

ABSTRACT

The article deals with the problem of children's readiness to study at school in different historical periods. It is proved that pedagogical phenomena and facts are determined by specific socio-historical circumstances and conditions that determine their essential and substantive aspects, social, institutional and personal expediency. Considering the subject of the research, the concepts "readiness to study at school", "readiness", "behavioral component of the child's readiness to study at school" are characterized. The degree of problem study and scientific researches of scientists in which analysed the preparation of children to school through the prism of public order in different historical periods of development of preschool pedagogy is covered. The study shows that the process of behavioral component formation of a senior preschooler's readiness for school is variable, historical. The definition and characteristics of children's behavioral readiness for schooling are presented. The peculiarities of the behavioral component formation of preschool children's readiness to study at school are described.

Keywords: school preparation, school readiness, senior preschoolers, behavioral component of readiness

Вступ. Успішне вирішення завдань розвитку особистості дитини, підвищення ефективності навчання, сприятливе професійне становлення в майбутньому визначаються тим, наскільки вірно враховується рівень готовності дітей до шкільного навчання. Підготовка до навчання в школі є

одним із важливих завдань навчання і виховання дошкільників, рішення якого в єдності з іншими забезпечить рівні стартові можливості для майбутніх школярів.

Готовність до навчання в школі – важливий підсумок розвитку дитини в період дошкільного дитинства і значимий показник ефективності її виховання й навчання в закладі дошкільної освіти і сім'ї. Готовність дитини до навчання в школі раціонально розглядати як оптимальне поєднання впливу комплексу компонентів, який охоплює всі основні сфери розвитку дитини: інтелектуальну, емоційну, вольову, соціальну, морфологічну, а також психічне і соматичне здоров'я. Їх сукупність являє собою єдину цілісну систему шкільної зрілості, сторони якої тісно взаємопов'язані і є базовими якостями особистості як результату спеціально організованої підготовки до школи.

Одним із компонентів готовності дитини до систематичного навчання в школі є поведінковий компонент, який включає сформованість механізмів вольової регуляції дій і поведінки в цілому. Поведінкова готовність є важливою передумовою успішного навчання в школі, від її сформованості залежить відношення дитини до освітнього процесу, вчителя, однокласників. Тому важливо ще до початку шкільного навчання виявити рівень сформованості поведінкового компонента готовності дітей старшого дошкільного віку до навчання.

Історичний досвід урахування поведінкового компонента підготовки дітей до школи, представлений у наукових джерелах, сьогодні потребує сучасного переосмислення та використання в певних теоретичних і методичних рамках, які визначаються сучасними суспільними, економічними, освітніми чинниками.

Проблема поведінкового компонента готовності старших дошкільників до школи актуальна сьогодні не тільки з теоретичної, але й з методичної точок зору, що відкриває перспективу для розробок нових методик для діагностики і методів формування поведінкового компонента готовності дітей до навчання в школі.

Метою статті є висвітлення теоретичних аспектів формування поведінкового компонента готовності старшого дошкільника до навчання в школі.

Проблема підготовки дітей до навчання в школі була актуальною на всіх історичних етапах існування шкільного життя, але підходи, тенденції, соціальне підґрунтя її було різним. Питання підготовки дітей до школи, формування готовності до систематичного навчання піднімалися багатьма педагогами (О. Усова, Г. Леушина, Є. Тихеева, Л. Виготський, О. Запорожець).

Загальнопедагогічний та методичний аспект готовності дітей до системного шкільного навчання розробляли педагоги (Л. Артемова, М. Безруких, Т. Бондаренко, Я. Коломінський, О. Кононко, В. Маралов, О. Проскура, В. Палійчук, Т. Пантук, Т. Поніманська, О. Савченко, Н. Харченко, Н. Черепаня, С. Чупахіна, С. Уфімцева, Л. Федорович).

О. Усова зазначала в підготовці дітей до навчання в школі не обов'язковість певного обсягу знань, а важливість формування вмінь навчальної діяльності, організованості, дисципліни (Усова, 1981). На думку Т. Поніманської, готовність до навчання в школі є "інтегративною характеристикою психічного розвитку дитини, яка охоплює компоненти, що забезпечують її успішну адаптацію до умов і вимог школи. Цей феномен постає як загальна (психологічна) і спеціальна готовність до навчання в школі, в якій розкриваються рівні розвитку тих психологічних якостей, що найбільше сприяють нормальному входженню в шкільне життя, формуванню навчальної діяльності" (Поніманська: 2006). Н. Черепаня стверджує, що "готовність – це стан потенційних і тому ідеальних можливостей дитини, а шкільна зрілість – це стан її актуальних і реальних можливостей" (Черепаня, 2006). О. Леонтьєв поняття "готовність до шкільного навчання" пов'язував з розвитком у дітей здатності управляти своєю поведінкою» (Леонтьєв, 2004). В. Маралов готовність дитини до навчання в школі розглядає на трьох рівнях розвитку: морфофункціонального, інтелектуального, особистісного. Зазначені три блоки готовності до навчання в школі утворюють систему, так званих, потенційних властивостей, які актуалізуються безпосередньо в діяльності й поведінці і складають четвертий блок – поведінкових характеристик (Маралов, 1995). У ньому автор виділяє результативний і процесуальний аспекти. Результативний включає в себе конкретні знання, вміня, вчинки, продукти діяльності, а процесуальний – рівень соціальної активності, довільності поведінки (організованість, дисциплінованість, уважність і т.д.), соціальні переживання (Маралов, 1995). Елементом поведінкового компонента є воляова готовність до навчання в школі, яка полягає в розвитку умінь керувати своєю поведінкою, здатності включатися в загальну діяльність, приймати систему вимог, які пред'являються вчителем, школою.

Науковці доводять доцільність використання дефініції "підготовленість" дитини до шкільного навчання. Її трактують як "індивідуальну характеристику особистості дитини, яка опосередковується засвоєними знаннями, вмінями, навичками ігрової, трудової і пізнавальної діяльності, послідовним і наступним впливом сім'ї, дошкільної установи і школи, суб'єкт-суб'єктивним співробітництвом і співтворчістю дітей, педагогів і батьків в умовах навчально-виховного комплексу, що виявляється в процесі стартового, поточного та фінішного діагностування, якісними змінами особистості дитини, а саме її активністю, самостійністю, творчістю, що зумовлюють фізичну, психічну й соціальну розвиненість, компетентність і зрілість, тобто підготовленість до школи" (Федорович, 2003).

У рамках нашого дослідження підготовку дітей до школи визначимо як процес, метою якого є формування комплексу рис і якостей у поведінці дитини (відповідальності, стриманості, дисциплінованості), які сприятимуть успішному подоланню кризи переходу від гри до шкільного навчання з найменшими ризиками для здоров'я, спілкування, діяльності.

Існують різні підходи до термінології у визначенні компонентів готовності до навчання в школі, їх кількості і характеристик.

Основними та рівнозначними є такі компоненти готовності дитини до навчання в школі: фізіологічна і фізична зрілість дитини; психологічна готовність (до неї відносять вольовий, мотиваційний, комунікативний та пізнавальний компоненти); соціальна; дидактична (розумова, інтелектуальна) готовність (Пантюк, 2018). Н. Черепаня виокремлює такі сфери готовності дитини до навчання у школі: фізичну, інтелектуальну, особистісну та емоційно-вольову (Черепаня, 2006). Поведінковий компонент науковцями не виділений окремо в структурі готовності до шкільного навчання.

У першій половині ХХ століття підготовка дітей до школи передбачала лише розумову і тільки за невеликим винятком – інших сфер (фізичної, соціальної, психологічної). Звернемо увагу на те, що власне на початку 50-х рр. починає розроблятися концепція, в якій достатньо різнобічно обґрунтовується готовність дитини до школи, аналізуються її фізіологічна, вольова та дидактична компоненти. Питанням дисципліни, що були одними із центральних у підготовці дітей до навчання в школі, приділялась особливо велика увага. У 50-х рр. ХХ ст. діти мали чітко й однозначно виконувати накази вчителів, і це швидше нагадувало муштру, аніж свідому дисципліну.

У “Програмно-методичних вказівках для вихователя дитячого садка” (1947р.) були визначені вісім розділів, які презентували зміст підготовки дітей старшого дошкільного віку до школи (Улюкаєва, 2011). Розділ “Організація життя дітей і виховання поведінки” свідчить про те, що питання підготовки дошкільників до навчання в школі починає розглядатися комплексно, з урахуванням не тільки дидактичної, а й фізіологічної, соціальної, психологічної її складових (Пантюк, 2018).

Питання виховання в дітей організованості та дисципліни в 50-60-ті рр. ХХ ст. висвітлювалися в публікаціях журналу “Дошкільне виховання”. Вагомим недоліком проекту “Програми виховання в дитячому садку” початку 60-х рр. ХХ ст. було те, що в ній не наголошено на потребі виховувати в дітей уміння керувати собою, власними вчинками, поведінкою (Косма, 1956).

Вагомим недоліком готовності дитини до школи в середині ХХ ст. визначено відсутність навичок культурної поведінки: стриманості, скромності, ввічливого ставлення до старших та однолітків; прояви недисциплінованості, неорганізованості, незосередженості дошкільників.

На сторінках педагогічної періодики 50-х рр. ХХ ст. з’являються дослідження, що стосуються психологічної готовності дитини до школи. Визначаючи її сутність, дослідники наголошують, що до психологічної готовності, зокрема, належить “формування в дітей уміння керувати своєю поведінкою: правильно сидіти і уважно слухати завдання і пояснення вчителя, акуратно, точно, своєчасно і самостійно їх виконувати” (Косма, 1956: 15). Психологічна готовність – складне комплексне утворення, структура якого охоплює такі компоненти:

інтелектуальний, емоційний, соціальний, вольовий, фізичний, моральний, мотиваційний, поведінковий, які характеризують різні сторони особистості дитини. До психологічної готовності відносять виховання морально-вольових якостей, самостійності, ініціативності дітей.

У проєкті “Програми виховання в дитячому садку” окремий розділ “Навчання на заняттях” присвячувався оволодінню відповідними навичками поведінки, формуванню моральних якостей (Програма, 1962). Аналізуючи проблеми підготовки дошкільників до навчання в школі, педагоги висловлюють побажання щодо деталізації та розроблення проблеми виховання особистості: “Старший дошкільний вік – це період, коли діти вже можуть вчитися керувати собою. Бажано, щоб нова програма дитячого садка більше наголосила на вихованні моральної поведінки. Важливою стороною підготовки дитини до школи є виховання самостійності, працьовитості, взаємодопомоги, взаємоконтролю і самоорганізованості” (Пантюк, 2018).

Проаналізуємо дослідження науковців, які дотичні до проблеми формування поведінкового компонента готовності старших дошкільників до навчання в школі.

Дошкільний період, на переконання учених, характеризується розвитком одного з основних компонентів суб’єкта діяльності – цілеспрямованої довільної поведінки, уміння довільно керувати собою, тобто регулювати власну поведінку (Косенко, 2016: 103-107). Д. Ельконін, Н. Салміна показником психологічної готовності вважають доцільність поведінки як передумови навчальної діяльності, тобто уміння слухати, орієнтуватися, дотримуватися правил, самостійно приймати рішення. У низці наукових досліджень педагогів деталізовано проблеми формування моральної поведінки як показника поведінкового компонента готовності дітей до навчання в школі. В. Котирло досліджувала питання розвитку пізнавальних процесів у дітей-дошкільників, їх вольової, емоційної та мотиваційної сфер, питання підготовки до школи. Т. Фасолько розглядає важливий аспект підготовки дітей до школи – формування їх відповідальності та моральності. У дослідженні подається історико-педагогічний аналіз робіт з питань морального виховання дошкільників та відповідальності як внутрішньої передумови їх моральної поведінки. Обґрунтовано підхід до представлення відповідальності на етапі дошкільного дитинства у вигляді моральної норми поведінки, що конкретизується в наборі правил (Фасолько, 2000). З огляду на сутність нашої проблеми важливою є наукова розвідка Д. Усик, в якій досліджено психологічні особливості саморегуляції поведінки дітей старшого дошкільного віку та можливості її розвитку за умов сюжетно-рольової гри; визначено актуальний рівень та оптимальний варіант розвитку саморегуляції поведінки старших дошкільників (Усик, 2013). А. Теплюк обґрунтувала питання емоційних переживань як чинника розвитку довільної поведінки дітей старшого дошкільного віку в умовах сім’ї (Теплюк, 2015). Була висловлена думка про те, що, готуючись до самостійного шкільного життя, діти мають навчитися “...слухати пояснення і слідкувати за вказівками вчителя, виділяти істотне, розподіляти свою увагу, співвідносити одержані

результати і поставлену задачу, вміти бути критичним до себе, до результатів своєї роботи, вміти зосереджуватися на явищах та фактах, швидко включатися в роботу, не відволікатися, уважно слідувати за поясненнями вчителя, акуратно виконувати роботу, якою б вона не була: цікавою чи нецікавою тощо” (Гантюк, 2018).

Поведінковий компонент готовності старшого дошкільника до навчання в школі, на думку В. Кан-Калика, включає в себе систему відношень дитини до навколишнього світу, потреби і мотиви поведінки, які проявляються в діях і вчинках (Кан-Калик, 2015: 108).

Поведінковий компонент готовності старших дошкільників до навчання в школі включає в себе:

- наявність мотивів поведінки;
- дотримання суспільних норм поведінки;
- уміння оцінювати себе і свої вчинки згідно з прийнятими в суспільстві правилами і нормами;
- правильне реагування на оцінку і зауваження дорослих.

Процес формування поведінкового компонента готовності старшого дошкільника до школи є змінним, історичним, а врахування цивілізаційних, суспільних чинників, зокрема інформатизації та глобалізації суспільного простору, – необхідна обставина формування його змісту і добору відповідного педагогічного інструментарію.

Важливими чинниками формування поведінкового компонента готовності дітей до школи є: участь представників усіх освітніх та виховних інституцій у процесі підготовки дитини до школи; єдність їхніх педагогічних вимог; взаємодія щодо формування поведінкового компонента готовності дітей до школи; реалізація індивідуального підходу, зокрема обдарованих, і тих, які мають особливі освітні потреби; участь у різноманітних організаційних формах щодо підготовки дітей до школи; педагогічне просвітництво батьків.

Формування поведінкового компонента готовності дітей до школи може бути забезпечена не тільки окремими заняттями – весь уклад життя дитини, її спілкування, діяльність, праця, навчальні заняття мають бути спрямовані на системне навчання у школі.

Протягом двадцятого століття позитивним критерієм успішного переходу дитини із закладу дошкільної освіти до школи вважалося її успішне навчання. Часто на проблемі готовності до навчання в школі – фізіологічній, психологічній, соціальній – увага не акцентувалася, а дидактична готовність завжди була пріоритетною детермінантою. Слід зазначити, що поведінковий компонент не вважали важливим показником готовності старших дошкільників до навчання в школі, і його формування не було одним із пріоритетних у процесі підготовки до навчання. Негативним результатом нівелювання поведінкового компонента в підготовці дошкільників до систематичного навчання було недотримання дітьми правил поведінки в школі. Учителі стверджували, що молодші школярі не вміють поводити себе на уроках (викрикують з місця, говорять хором, не дотримуються строгої дисципліни): “Важко дітям навчитися

стримувати себе. Навіть знаючи, що говорити на занятті можна тільки, коли питають, і що треба підняти руку, якщо хочеш щось сказати, багато старших дітей на початку року тягнуть руку якомога вище, крутяться, схоплюються з місця, підказують” (Горбачова, 1954: 15). Це означає, що без розуміння та усвідомлення необхідності формування поведінкового компонента, процес підготовки дитини до навчання в школі не буде цілісним, а результат – якісним.

Таким чином, історико-педагогічний досвід виділення поведінкового компонента в структурі готовності дітей до школи та його формування детермінуються конкретними суспільно-історичними обставинами та умовами, які визначають їх сутнісний і змістовий аспекти, суспільну, інституційну й особистісну доцільність.

Проаналізовані матеріали проведених у попередні роки наукових досліджень у галузі психології та педагогіки, що висвітлюють різні аспекти проблеми формування поведінкового компонента готовності дітей до навчання в школі, дають підставу зробити припущення, що за умови відповідно організованого освітнього процесу діти старшого дошкільного віку можуть засвоїти зміст, оволодіти розумовими операціями та набути таких морально-вольових якостей як стартових у шкільному учінні, які дають можливість їм легше адаптуватися до нового соціального осередка – школи. На етапі підготовки дітей до школи з’явилася тенденція створення умов для формування успішної моделі поведінки дитини дошкільного віку.

Подальшого дослідження потребують питання:

– розробки діагностувальної методики сформованості поведінкового компонента готовності старших дошкільників до навчання в школі, що дасть змогу встановити рівень сформованості окресленого компонента та готовності до шкільного навчання в цілому;

– пошуку оптимальних шляхів удосконалення процесу формування поведінкового компонента готовності старших дошкільників до навчання в школі.

Література

1. Горбачева В.А. Развитие педагогических требований к поведению детей, переходящих из детского сада в школу / В.А. Горбачева // Детский сад и школа : сборник статей / под. ред. А.А. Люблинской. – М., 1954. – С. 15–34.

2. Кан-Калик В. Психологические аспекты педагогического общения / В. Кан-Калик // Народное образование. – 2015. – № 5. – С. 104–112.

3. Косенко Ю.М. Сучасні погляди на проблему наступності дошкільної і початкової освіти / Ю.М. Косенко // Актуальні проблеми науки та освіти : зб. наук.-практ. конф. викладачів МДУ / за заг. ред. К.В. Балабанова. – Маріуполь : МДУ, 2016. – 308 с.

4. Косма Т. Про деякі психологічні передумови готовності дитини до навчання у школі / Т. Косма // Дошкільне виховання. – 1956. – № 12. – С. 15–20.

5. Маралов В.Г., Фролова Л.П. Психологические основы коррекции личностного развития детей дошкольного возраста / В.Г. Маралов, Л.П. Фролова, Л.П. Череповец, 1995. – 97 с.

6. Мельникова Н.В., Овчарова Р.В. Нравственная сфера личности дошкольника : Монография / Н.В. Мельникова, Р.В. Овчарова. – Курган: Изд-во Курганского гос. ун-та, 2007. – 240 с.

7. Пантюк Т. І. Суспільно-педагогічні детермінанти підготовки дітей до школи в Україні: теорія і практика (1945-2017 рр.) : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01 / Пантюк Тетяна Ігорівна ; Житомир. держ. ун-т ім. Івана Франка. – Житомир, 2018. – 44 с.

8. Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка / Т.І. Поніманська. – К. : Академія, 2006. – 456 с.

9. Програма виховання в дитячому садку. Проект. – К. : Рад. школа, 1962. – 207 с.

10. Теплюк А. А. Емоційні переживання як чинник розвитку довільної поведінки дітей дошкільного віку в умовах сім'ї : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07 / А. А. Теплюк; Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. – Київ, 2015. – 20 с.

11. Улюкаєва І. Г. Історія суспільного дошкільного виховання в Україні : нав. посіб. / І. Г. Улюкаєва. – Донецьк : ЛАНДОН-XX1, 2011. – 238 с.

12. Усик Д. Б. Психологічні особливості саморегуляції поведінки старших дошкільників у сюжетно-рольовій грі : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07 / Д. Б. Усик; Харк. нац. пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди. – Х., 2013. – 19 с.

13. Усова А.П. Обучение в детском саду / А.П. Усова ; под ред. А.В. Запорожца. – 3-е изд., испр. – М. : Просвещение, 1981. – 176 с.

14. Фасолько Т.С. Виховання відповідальної поведінки у дітей старшого дошкільного віку : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.08 «Дошкільна педагогіка» / Т.С. Фасолько ; Інститут проблем виховання АПН України. К., 2000 – 189 с.

15. Федорович Л.О. Підготовка дітей до школи в умовах навчально-виховного комплексу : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. пед. наук : 13.00.09 / Л.Федорович; Криворізький держ. пед. ун-т. – Кривий Ріг, 2003. – 20 с.

16. Черепаня Н.І. Організаційно-педагогічні умови підготовки дітей до школи : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : 13.00.08 / Н.І. Черепаня ; Південноукраїнський держ. пед. ун-т ім. К.Д. Ушинського. – О., 2006. – 21 с.

References

1. Kan-Kalyk V. Psykhologicheskiye aspekty pedahohicheskoho obshcheniya [Psychological Aspects of Pedagogical Communication] / V. Kan-Kalyk // Narodnoe obrazovanye. – 2015. – № 5. – PP. 104-112.

2. Kosenko Yu.M. Suchasni pohliady na problemu nastupnosti doshkilnoi i pochatkovoї osvity [Contemporary views on the problem of continuity of preschool and primary education] / Yu.M. Kosenko // Aktualni problemy nauky ta osvity [Actual problems of science and education]: zb. nauk.-prakt. konf. vykladachiv MDU / za zah. red. K.V. Balabanova. – Mariupol : MDU, 2016. – 308 p.

3. Maralov V.H., Frolova L.P. Psykhologicheskiye osnovy korrektsyy lychnostnoho razvytytia detei doshkolnoho vozrasta [Psychological bases of correction of personal development of children of preschool age] / V.H. Maralov, L.P. Frolova, L.P. Cherepovets, 1995. – 97 p.

4. Pantiuk T. I. Suspilno-pedahohichni determinanty pidhotovky ditei do shkoly v Ukraini: teoriia i praktyka (1945-2017 rr.) [Social and pedagogical determinants of preparing children for school in Ukraine: theory and practice (1945-2017)] : avtoref. dys. ... d-ra ped. nauk : 13.00.01 / Pantiuk Tetiana Ihorivna ; Zhytomyr. derzh. un-t im. Ivana Franka. – Zhytomyr, 2018. – 44 p.

5. Melnykova N.V., Ovcharova R.V. Nravstvennaia sfera lychnosti doshkolnyka : Monohrafiya [The moral sphere of the preschooler's personality: Monograph] / N.V. Melnykova, R.V. Ovcharova. – Kurhan: Yzd-vo Kurhanskoho hos. un-ta, 2007. – 240 p.

6. Ponimanska T.I. Doshkilna pedahohika [Preschool Pedagogy]/ T.I. Ponimanska. – K. : Akademia, 2006. – 456 p.
7. Tepluk A. A. Emotsiini perezhyvannia yak chynnyk rozvytku dovilnoi povedinky ditei doshkilnogo viku v umovakh simi [Emotional experiences as a factor of development of arbitrary behavior of preschool children in family conditions]: avtoref. dys. ... kand. psykhol. nauk : 19.00.07 / A. A. Tepluk; Kyiv. un-t im. B. Hrinchenka. – Kyiv, 2015. – 20 p.
8. Uliukaieva I. H. Istoriia suspilnoho doshkilnogo vykhovannia v Ukraini [History of public preschool education in Ukraine]: nav. posib. / I. H. Uliukaieva. – Donetsk : LANDON-KhKh1, 2011. – 238 p.
9. Usyk D. B. Psykholohichni osoblyvosti samorehuliatcii povedinky starshykh doshkilnykiv u suzhetno-rolonii hri [Psychological peculiarities of behavior self-regulation of senior preschoolers in a plot-role game]: avtoref. dys. ... kand. psykhol. nauk : 19.00.07 / D. B. Usyk; Khark. nats. ped. un-t im. H.S. Skovorody. – Kh., 2013. – 19 p.
10. Usova A.P. Obuchenye v detskom sadu [Training in kindergarten] / A.P. Usova ; pod red. A.V. Zaporozhtsa. 3-e yzd., yspr. – M. : Prosveshchene, 1981. – 176 p.
11. Fasolko T.S. Vykhovannia vidpovidalnoi povedinky u ditei starshoho doshkilnogo viku [Educating responsible behavior in older preschool children] : dys. ... kand. ped. nauk : spets. 13.00.08 «Doshkilna pedahohika» / T.S. Fasolko ; Instytut problem vykhovannia APN Ukrainy. K., 2000 – 189 p.
12. Fedorovych L.O. Pidhotovka ditei do shkoly v umovakh navchalno-vykhovnoho kompleksu [Preparation of children for school in conditions of educational complex]: avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stup. kand. ped. nauk : 13.00.09 / L.Fedorovych; Kryvorizkyi derzh. ped. un-t. – Kryvyi Rih, 2003. – 20 p.
13. Cherepania N.I. Orhanizatsiino-pedahohichni umovy pidhotovky ditei do shkoly [Organizational and pedagogical conditions for preparing children for school]: avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. ped. nauk : 13.00.08 / N.I. Cherepania ; Pivdenoukrainskyi derzh. ped. un-t im. K.D. Ushynskoho. – O., 2006. – 21 p.

АНОТАЦІЯ

У статті розкрито проблему готовності дітей до навчання у школі в різні історичні періоди. Доведено, що педагогічні явища та факти детермінуються конкретними суспільно-історичними обставинами та умовами, які визначають їх сутнісний і змістовий аспекти; суспільну, інституційну й особистісну доцільність. З огляду на предмет дослідження, схарактеризовано поняття “готовність до навчання в школі”, “підготовленість”, “поведінковий компонент готовності дитини до навчання в школі”. Проаналізовано ступінь дослідженості проблеми та наукові розвідки науковців, у яких висвітлено підготовку дітей до школи крізь призму суспільного замовлення в різні історичні періоди розвитку дошкільної педагогіки. У дослідженні доведено, що процес формування поведінкового компонента готовності старшого дошкільника до школи є змінним, історичним. Подано визначення та охарактеризовано компонент поведінкової готовності дітей до шкільного навчання. Описано особливості формування поведінкового компонента готовності дітей дошкільного віку до навчання у школі.

Ключові слова: *підготовка до школи, готовність до шкільного навчання, старші дошкільники, поведінковий компонент готовності.*